12-09-2020

संस्कृतसामान्यम् । उपशास्त्री I

अनिवार्यपत्रम् । शब्दरूपाणि ।

राम (अकारान्त, पुल्लिङ्ग)

विभक्ति	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा -	रामः	रामौ	रामाः
द्वितीया -	रामम्	,,	रामान्
तृतीया -	रामेण	रामाभ्याम्	रामैः
चतुर्थी -	रामाय	,,	रामेभ्यः
पञ्चमी -	रामात्	,,	,,
षष्ठी -	रामस्य	रामयोः	रामाणाम्
सप्तमी -	रामे	,,	रामेषु
सम्बोधन -	हे राम !	हे रामौ !	हे रामाः !

—x—

मुनि (इकारान्त, पुल्लिङ्ग शब्द)

विभक्ति	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
प्रथमा	मुनिः	मुनी	मुनयः
द्वितीया	मुनिम्	,,	मुनीन्
तृतीया	मुनिना	मुनिभ्याम्	मुनिभिः
चतुर्थी	मुनये	,,	मुनिभ्यः
पञ्चमी	मुनेः	,,	,,
षष्ठी	,,	मुन्योः	मुनीनाम्
सप्तमी	मुनौ	,,	मुनिषु
सम्बोधन	हे मुने !	हे मुनी !	हे मुनयः !

12-09-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा (सं०प्राचार्यः)
रा० उ० सं० महावि० सुरबसेना, पूर्णियाँ ।

संस्कृतसामान्यम् । उपशास्त्री II 12-09-2020

अनिवार्यपत्रम् । पत्रलेखनम् ।

प्रश्न: → भवतः महाविद्यालये आयोजितस्य संस्कृतदिवससमारोहस्य वर्णनं स्वमित्रं प्रति पत्रमाध्यमेन कुरुत ।

उत्तरम् →

औराही, पूर्णियाँ तः
12-09-2020

प्रिय मित्रम् अनुराग: !

सप्रेमनमस्कारा: ।

कुशलोऽस्मि । भवत: कुशलतां वाञ्छामि । विगते अगस्तमासे मम सुखसेनावस्थिते महाविद्यालये त्रिदिवसस्य संस्कृतसमारोह: आयोजित: । एष समारोहस्य कार्यक्रमा: दूरभासश्रवणदर्शनयन्त्रमाध्यमेन अभवन् । प्रथमदिवसस्य विषय: आसीत्- पर्यावरणसंरक्षणम् । द्वितीयदिवसे कोरोनामहामारिविषये वार्ताभवत् । तृतीयदिवसे संस्कृतकाव्यचर्चाभवत् । एतद्व्यतिरिक्तं गीतं, काव्यपाठ:, नाटकञ्चाभवन् । कार्यक्रमे प्रायश: सर्वे छात्रा:, शिक्षकाश्च सम्मिलिता: अभवन् । कार्यक्रमस्य अध्यक्षतां अस्माकं प्राचार्यमहोदय: कुर्वन् संस्कृतस्योपयोगितायाँ तस्य रक्षणविषये सारगर्भितम् उद्बोधनमकरोत् । शिष्टं अन्ये पत्रे । सर्वेभ्य: गुरुजनेभ्य: मम नमस्कारा: ।

भवदीय: अभिन्न: -
नवनीत पाठक:
ग्रा०+पो० - औराही, पूर्णियाँ
पिन - 854305

सेवार्थे →
श्री मोहनकुमार झा
द्वारा- पिता श्री - - - - -
ग्रा०+पो०- रघुनाथपुर, बसन्तपुर ।
जिला - मधेपुरा, सहरसा, दरभंगा
पिन - × × × × × ×
मो० नं० -

12-09-2020

डॉ० निर्मल कुमार झा (स० प्राचार्य:)
रा० उ० सं० महावि० सुखसेना, पूर्णियाँ ।

12-09-2020

शास्त्री

साहित्यम् ।

छन्दविचार: । 5.

मन्दाक्रान्ता छन्द: ।

लक्षणम् → "मन्दाक्रान्ता जलधिषडगैर्म्भौ नतौ ताद् गुरु चेत् ।"

जिस छन्द के प्रत्येक चरण में प्रथम चार (पहला, दूसरा, तीसरा तथा चौथा) अक्षर तथा दसवां, ग्यारहवां, चौदहवां, सोलहवां, सत्रहवां अक्षर गुरु हो तथा शेष सभी अक्षर लघु हों। इसके अतिरिक्त चार, छः तथा सातवें अक्षर पर यति (विराम) हो, ऐसे सत्रह अक्षरवाले (प्रत्येक चरण में) छन्द को 'मन्दाक्रान्ता' कहते हैं।

अथवा

जिस छन्द के प्रत्येक चरण में एक मगण, एक भगण, एक नगण, दो तगण तथा दो गुरु क्रम से हों एवम् चार, छः, सातवें अक्षर पर विराम हो, वह मन्दाक्रान्ता छन्द है। यथा →

कश्चित्कान्ताविरहगुरुणा स्वाधिकारात्प्रमत्त: ।

S S S S | | | | | S S | S S | S S

मगण, भगण, नगण, तगण, तगण दो गुरु

अथवा मगण भगण नगण दो गुरु यगण यगण

कश्चित् - कान्ताविर हगुरु णा स्वाधि कारात्प्रमत्त :

S S S S | | | | | S S | S S | S S

डॉ॰ निर्मल कुमार झा (सं॰ प्राचा

रा॰ उ॰ सं॰ महावि॰ सुखसेना, पूर्णिया

12-09-2020